

ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΝ, ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΜΟΥΣΕΙΩΝ, ΜΝΗΜΕΙΩΝ, ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΤΟΠΩΝ

ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ΣΕ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥΣ-ΜΝΗΜΟΝΙΚΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ, ΜΟΥΣΕΙΑ, ΜΝΗΜΕΙΑ

[ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ, ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΥΕΠΙΠΕΔΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ ΜΝΗΜΟΝΙΚΩΝ -ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΤΟΠΩΝ]

ΑΘΗΝΑ, ΔΥΤ. ΑΘΗΝΑ, ΕΛΛΑΔΑ, ΒΕΡΟΛΙΝΟ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΝ:

Μουσεία, Μνημεία, Τόποι εγκλεισμού και μαρτυρίου

Εντός Αθηνών:

Ιστορικοί τόποι- μνημεία- μουσεία στην Αθήνα

ΚΕΝΤΡΟ

- **Αθήνα :**

Είσοδος Γερμανών 27/4/1941 -12/10/1944 –

Ακρόπολη: Συμβολισμός: υποστολή ναζιστικής σημαίας από τους Μ. Γλέζο- Απ. Σάντα από την **Ακρόπολη** 30/5/1941)

- **Κοραή 4:** Γερμανικό φρουραρχείο, και η Κομαντατούρ. Εδώ βασανίστηκαν χιλιάδες Έλληνες αντιστασιακοί, αλλά και αρκετοί Γερμανοί αντιφρονούντες. Από το 2008, ο χώρος είναι επισκέψιμος και υπάρχει ένα μικρό μουσείο με αντικείμενα των κρατουμένων.
- **Μέρλιν 6:** Υπηρεσίες Ασφαλείας και Αστυνομίας Γερμανικού Στρατού. Στο χώρο διεξάγονταν ανακρίσεις και φρικτά βασανιστήρια, μέχρι ηλεκτρική καρέκλα. Σήμερα υπάρχει μόνο ένα ανάγλυφο και μια αυθεντική πόρτα κελιού στην είσοδο του κτηρίου που έχει μετατραπεί σε πολυκατάστημα. Η Επιγραφή λέει:

Εδώ ήτανε το κολαστήριο της Γκεστάπο 1941-1944.

- **Στο Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τράπεζας** υπάρχουν οι αποδείξεις της κλοπής του χρυσού των Εβραίων της Θεσσαλονίκης εν ονόματι του Γερμανικού Ναζιστικού Κράτους...
- **Φυλακές Αβέρωφ** (σημερινή Φυλακές **Αβέρωφ** Λ.Αλεξάνδρας-σήμερα Άρειος Πάγος-Λεωφ. *Γραμμή Αβέρωφ-Προύσσης.....*)
- Μνημείο Ολοκαυτώματος (Ερμού & Μελιδώνη)
- **Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδας**
- **Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο** – Ιστορία κατάχωσης αρχαιοτήτων πριν τη Γερμανική εισβολή στην Αθήνα.[Δυνατότητες συσχέτισης α) με όσα τραγικά συμβαίνουν σήμερα στη Συρία με την εκούσια καταστροφή μνημείων παγκοσμίας πολιτιστικής κληρονομιάς από τους ακραίους φονταμενταλιστές και β) με την αποστολή ειδικών Ιστορικών Τέχνης και Επιμελητών Μουσείων, προς το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, για την εξεύρεση και διάσωση των έργων Τέχνης που είχαν κλαπεί από τους Ναζί και φυλάσσονταν προκειμένου να αξιοποιηθούν για την ίδρυση μουσείου που θα υμνούσε τον Χίτλερ και τη Ναζιστική «ιδεολογία», εφόσον κέρδιζαν τον πόλεμο, αν όμως έχαναν, σύμφωνα με την τακτική του «οργανωμένου χάους», θα τα κατέστρεφαν ολοσχερώς. Η ειδική αυτή αποστολή έχει γίνει ταινία πρόσφατα και μπορεί να παρακινήσει το ενδιαφέρον των μαθητών ως προς τη θεματική της σημασίας της προστασίας της ανθρώπινης πολιτιστικής κληρονομιάς].
- **Σκοπευτήριο Καισαριανής**: Το 1984 αναγνώριση ως μνημείο Εθνικής Αντίστασης. Εμβληματικός τόπος αριστερής Αντίστασης. Δεν είναι μόνιμα ανοιχτό και βρίσκεται δίπλα στη σκοπευτική εταιρεία. Εκεί το 1987 ο γερμανός πρόεδρος Βάιτσεκερ, υποκλήθηκε στη μνήμη όλων των θυμάτων του Ναζισμού στην Ελλάδα. Κάθε Πρωτομαγιά λαμβάνουν χώρα εκδηλώσεις μνήμης για τους 200 εκτελεσμένους κομμουνιστές.
- **Γερμανικά Καταφύγια** (Κέντρο, Γλυφάδα, Βούλα κλπ)

Δυτική Αθήνα

- **Στρατόπεδο Χαϊδαρίου- Μπλοκ 15**: Εντάσσεται στην «τοπογραφία του τρόμου και οδύνης σε ολόκληρη τη χώρα» (Δρουμπούκη 2014: 148) την περίοδο της γερμανικής κατοχής έγινε κύριο πεδίο εφαρμογής κατασταλτικών μεθόδων και

αντιποίνων. Υπήρχε από το 1937 ημιτελής και το 1943 πέρασε στα χέρια των κατοχικών δυνάμεων και συγκεκριμένα σε υπηρεσία των S.S. (όπ.π. 151-2). Υπήρξε κυρίως κέντρο μεταγωγών των κρατουμένων σε στρατόπεδα συγκέντρωσης και εξόντωσης. Λειτούργησε ως τις 27/9/1944. Στο Χαϊδάρι κρατήθηκαν και μαρτύρησαν **εκατοντάδες** αντιφρονούντες, κομμουνιστές, αλλά πέρασαν από κει **και 4.468 Εβραίοι**. Θεωρείται διεθνώς από τα φρικτότερα γερμανικά λάγκερ. (Δρουμπούκη 2014: 169) Το 1984 αναγνωρίστηκε ως μνημείο Εθνικής Αντίστασης Μπλοκ 15. Υπάρχουν και μπορούν να αναζητηθούν από τους μαθητές ρεμπέτικα τραγούδια, όπως «Το Χαϊδάρι» του Στ. και Μ. Βαμβακάρη, κ.ά.

Μπορεί κάποια σχολική ομάδα να επισκεφτεί το Μπλοκ 15 κατόπιν συνεννόησης με το Διοικητή του στρατοπέδου ή το σύλλογο ΟΙΚΟΠΟΛΙΣ.

- **Μουσείο ΕΑΜικής Αντίστασης ΠΕΑΕΑ & ΔΣΕ - Πεζόδρομος Περιστερίου** (οδός Εθν. Αντιστάσεως): Μικρό θεματικό μουσείο με βιβλιοθήκη και δυνατότητα πρόσβασης σε αρχειακό και ηχητικό υλικό. Επισκέψιμο κατόπιν συνεννόησης. Είναι δυνατή η διαμεσολάβηση των υπευθύνων για γνωριμία των παιδιών αλλά και ερευνητών με γέροντες αντιστασιακούς.
- **Μνημείο Μπλόκο Λόφου Αξιωματικών 6 Ιουλίου 1944**
- **Μνημείο Σφαγής Αιγάλεω: 29 Σεπτεμβρίου του 1944**
- **Μάντρα- Μπλόκο Κοκκινιάς: Μπλόκο Κοκκινιάς 17 Αυγούστου 1944**

Εκτός Αθηνών: Ελλάδα: Μουσεία και μνημονικοί – μαρτυρικοί τόποι (ενδεικτικά) βλ. βιβλίο σχ. ιστορίας Γ ΓΕΛ

Μαρτυρικά χωριά και πόλεις της Ελλάδας

Ως "**μαρτυρικά χωριά και πόλεις**" χαρακτηρίζονται στην Ελλάδα χωριά ή πόλεις τα οποία έχουν υποστεί μεγάλες καταστροφές από ξένους εισβολείς ή κατακτητές σε περιόδους πολεμικών συγκρούσεων. Ο χαρακτηρισμός αυτός γίνεται επίσημα με **προεδρικό διάταγμα**. Αφορά συχνότερα οικισμούς που έχουν υποστεί καταστροφές την περίοδο της **Κατοχής** (1941-1944). Σημειώνεται πως εκκρεμούν αποφάσεις για τον χαρακτηρισμό ως μαρτυρικών αρκετών ακόμα οικισμών.

Από τη Βικιπαίδεια

Ενδεικτικά:

- **Κοντομαρί** Χανίων 2/6/1941=> Η 1^η εκτέλεση αμάχων στην κατεχόμενη Ευρώπη-μετά την ήττα στη Μάχη της Κρήτης
- **Κάντανος** Χανίων 3/6/1941 => Εκτελούνται 300 κάτοικοι –το χωριό ξεθεμελιώθηκε
- **Καλάβρυτα** Μνημεία Μουσείο Καλαβρύτων, 13/12/1943 => Εκτελούνται 1.104
- **Δίστομο** Βοιωτίας Μνημείο- Μουσείο Διστόμου 10/6/1944 => 296 γυναικόπαιδα
- Μνημείο **Καρακόλιθου**: Στο πέρασμα του Καρακόλιθου από Λιβαδειά υπάρχει σύγχρονο μνημείο προς τιμήν των εκτελεσθέντων 134 πατριωτών τον Απρίλιο του 1944 από τους ναζί.
  - **Κομμένο** Άρτας : 16/8/1943 –Εκτελούνται 317 κάτοικοι. Ανάμεσά τους 2 ιερείς, 97 παιδιά 1-15 χρόνων και 119 γυναίκες...
  - Στρατόπεδο Παύλου Μελά, Σταυρούπολη Θεσσαλονίκης, σε μορφή ερειπίων.

Μνημεία Ολοκαυτώματος Ελλήνων Εβραίων

Εκπαιδευτικές Επισκέψεις σε χώρους που έχουν σχέση με το Ολοκαύτωμα

- Μνημείο Ολοκαυτώματος Εβραϊκής Κοινότητας Θεσσαλονίκης
- Μνημείο Ολοκαυτώματος Εβραϊκής Κοινότητας Ρόδου- Συζήτηση για την επανειλημμένη βεβήλωση εβραϊκών μνημείων (damnatio memoriae) , κ.ά.

Μνημεία στο εξωτερικό

Ευρώπη: Βερολίνο

- Στρατόπεδα Συγκέντρωσης (Άουσβιτς- Μπιρκενάου)
- Μνημείο Ολοκαυτώματος – Σοά Βερολίνο
- Μνημεία Ολοκαυτώματος Ρομά-Σίντι, Ομοφυλόφιλων, Αναπήρων
- Εβραϊκό Μουσείο Βερολίνο

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- Δρουμπούκη, Α-Μ. (2014). Μνημεία της λήθης. Ίχνη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Αθήνα: Πόλις.
- Δεκατρή, Ι. (2015). Η συμβολή του Σχολείου στη διαμόρφωση Δημοκρατικών Συνειδήσεων. Υπό έκδοση Πρακτικά Ημερίδας με θέμα: « Ο Ναζισμός και το Ολοκαύτωμα των αξιών» , Σάββατο, 9 Μαΐου 2015, Χαϊδάρι.
- Σχολικό Βιβλίο Ιστορίας Γ΄ Λυκείου, Ιστορία του Νεώτερου και Σύγχρονου Κόσμου, των Κολιόπουλου, Ι., Σβολόπουλου, Κ., κ.ά, ΟΕΔΒ, ΑΘΗΝΑ, ΥΠΕΠΘ, 2007.

ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

Ψηφιακό Σχολείο ΥΠΟΠΑΙΘ

- <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL106/282/2019,6884/>
- <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-C106/65/525,1866/>
- Ιστοσελίδες χώρων –πόλεων –μουσείων
- <http://www.korai4.gr/>,
<http://tvxs.gr/news/%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%AF%CE%B4%CE%B9%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CF%87%CF%81%CF%8C%CE%BD%CE%BF/%CE%BC%CE%AF%CE%B1-%CE%BC%CE%B1%CF%81%CF%84%CF%85%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%87%CE%AE-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BF%CE%B4%CF%8C-%CE%BC%CE%AD%CF%81%CE%BB%CE%B9%CE%BD>
- <http://www.lifo.gr/mag/features/3704>
- <http://tvxs.gr/news/%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%AF%CE%B4%CE%B9%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CF%87%CF%81%CF%8C%CE%BD%CE%BF/%CE%BF%CE%B9-%CF%86%CF%85%CE%BB%CE%B1%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%B1%CE%B2%CE%AD%CF%81%CF%89%CF%86-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%BF-1892-%CF%89%CF%82-%CF%84%CE%BF-1971>
- <http://www.edupame.gr/content/%CE%9C%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CE%95%CE%B1%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%95%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%91%CE%BD%CF%84%CE%AF%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B7%CF%82>
- <http://tvxs.gr/news/taksidia-sto-xrono/istorikos-peripatos-anazitontas-ta-ixni-katoxis-kai-antistasis-stin-athina>
- http://www.jewishmuseum.gr/gr/information/jews_greece/jewish_sites.html,
- <http://www.jmth.gr/indexGR.htm>
- http://www.nikaia-rentis.gov.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=1595

- http://www.halkidona.gr/2014/09/mnemonic_resistance_places_at_nikaia/
- <http://www.haidari.gr/Default.aspx?tabid=215>
- https://el.wikipedia.org/wiki/200_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9A%CE%B1%CE%B9%CF%83%CE%B1%CF%81%CE%B9%CE%B1%CE%BD%CE%AE%CF%82
- <http://portal.kessariani.gr/portal/page/portal/Index/H%20%CE%A0%CF%8C%CE%BB%CE%B7%20%CE%BC%CE%B1%CF%82/%CE%99%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF%20%CE%A7%CF%8E%CF%81%CE%BF%CE%B9%20-%20%CE%91%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AD%CE%B1%CF%84%CE%B1/%CE%A3%CE%BA%CE%BF%CF%80%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%AE%CF%81%CE%B9%CE%BF%20%CE%9A%CE%B1%CE%B9%CF%83%CE%B1%CF%81%CE%B9%CE%B1%CE%BD%CE%AE%CF%821>
- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%B1%CF%81%CF%84%CF%85%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AC_%CF%87%CF%89%CF%81%CE%B9%CE%AC_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CF%80%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%82_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82
- <http://www.dytikoslogos.gr/peristeri/3761-peristeri-ekdilosi-timis-kai-mnimis-giaton-bloko-sto-lofo-aksiomatikon>
- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CF%86%CE%B1%CE%B3%CE%AE_%CF%84%CE%BF%CF%85_%CE%91%CE%B9%CE%B3%CE%AC%CE%BB%CE%B5%CF%89
- http://urbanspeleology.blogspot.gr/2013/04/blog-post_16.html
- <http://auschwitz.org/en/>
- <http://auschwitz.org/en/education/>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Memorial_to_the_Murdered_Jews_of_Europe
- https://en.wikipedia.org/wiki/Memorial_to_Homosexuals_Persecuted_Under_Nazism
- https://en.wikipedia.org/wiki/Memorial_to_the_Sinti_and_Roma_Victims_of_National_Socialism
- <http://www.ushmm.org/learn/students/learning-materials-and-resources/mentally-and-physically-handicapped-victims-of-the-nazi-era>
- http://www.nytimes.com/2014/09/03/world/europe/monument-seeks-to-end-silence-on-killings-of-the-disabled-by-the-nazis.html?_r=0
- <http://www.stiftung-denkmal.de/startseite.html>
- <http://www.jmberlin.de/main/EN/04-About-The-Museum/00-about-the-museum.php>